

Διπλός ιρλανδέζικος με ολλανδικό σάντουιτς.

Ποιος τελικά «πληρώνει το μάρμαρο»;

του Γιάννη Μηλιού¹

1. Υπόθεση Apple: τα μέτωπα

Η απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στις 30/8/2016, να επιβάλει στην εταιρία Apple πρόστιμο 13 δις ευρώ για ειδικά φορολογικά προνόμια που της παραχωρήθηκαν από την Ιρλανδία, δημιούργησε σάλο: Ξαφνικά προέκυψε μια περίεργη διάταξη αντιπαρατιθέμενων μετώπων, τόσο σε οικονομικό όσο και σε πολιτικό επίπεδο.

Όπως αναμενόταν, η Apple έσπευσε να καταγγείλει την απόφαση, διαβλέποντας μάλιστα «αντιαμερικανικό αίσθημα». Ο Πρόεδρος της εταιρίας Τιμ Κουκ, με ανοιχτή επιστολή του που τιτλοφορείται «Μήνυμα προς την κοινότητα της Apple στην Ευρώπη» υποστηρίζει: «ως πολίτες που μας χαρακτηρίζει η εταιρική υπευθυνότητα [...] είμαστε αυτοί που πληρώνουν τους περισσότερους φόρους στην Ιρλανδία».

Αναμενόμενη εν πολλοίς ήταν και η αντίδραση των ΗΠΑ, που με ανακοίνωση του Υπουργού Οικονομικών υποστήριξαν ότι η απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «απειλεί να υπονομεύσει» το επιχειρηματικό κλίμα στην Ευρώπη και την οικονομική συνεργασία ΗΠΑ-ΕΕ.

Εντύπωση προκαλεί η στάση της ιρλανδικής κυβέρνησης, η οποία τάχθηκε απερίφραστα στο πλευρό της Apple, με το επιχείρημα ότι η εταιρία εξασφαλίζει για τη χώρα «ανάπτυξη και θέσεις εργασίας», και αποφάσισε να στηρίξει την προσφυγή κατά της απόφασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Μάλιστα, μετά από 12ωρη συζήτηση στο ιρλανδικό κοινοβούλιο την Τετάρτη 8/9/2016, η κυβέρνηση εξασφάλισε ευρεία πλειοψηφία 93 έναντι 36 ψήφων για την πολιτική της αυτή.

Θυμίζουμε ότι η απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ελήφθη μετά από εισήγηση της Επιτρόπου Ανταγωνισμού Margrethe Vestager, η οποία υποστήριξε ότι ο *πραγματικός* φορολογικός συντελεστής για την Apple στην Ιρλανδία κατά τα τελευταία χρόνια κυμαινόταν μεταξύ 0,005% και 1%.

Την εισήγηση της Επιτρόπου έσπευσε να αποδοκιμάσει με δηλώσεις της στον Τύπο η Neelie Kroes, πρώην Ευρωπαϊά Επίτροπος Ανταγωνισμού την περίοδο 2004-

¹ Καθηγητής Πολιτικής Οικονομίας στο Ε.Μ. Πολυτεχνείο.

2009 και νυν σύμβουλος της εταιρίας “Uber Technologies” στη Σίλικον Βάλει των ΗΠΑ, αναγκάζοντας τον εκπρόσωπο Τύπου της Επιτροπής Μαργαρίτη Σχινά να δηλώσει στις 2/9/2016: «Αντιλαμβανόμαστε ότι ορισμένες φορές μπορεί να δημιουργούνται εντάσεις από την προσπάθεια να συμφιλιωθεί ο ρόλος της πρώην Επιτρόπου με τον πειρασμό να εκφραστούν δημοσίως οι απόψεις όσων – στη Σίλικον Βάλει ή αλλού – αντιτίθενται στις απόψεις της Επιτροπής».

Η υπόθεση Apple έφερε για μια ακόμα φορά στην επιφάνεια τις φυγόκεντρες δυνάμεις στο εσωτερικό της Ευρώπης: Παρά τις διαρκώς επαναλαμβανόμενες ρητορείες για συνεργασία, αλληλεγγύη και «ένωση» (τραπεζική, δημοσιονομική, πολιτική ...), στην Ευρωπαϊκή Ένωση δεν έχει καν «συμφωνηθεί» ακόμα το τι αποτελεί φοροδιαφυγή.

2. “Double Irish with Dutch Sandwich”. Μόνον η Apple;

Η Ιρλανδία έχει ονομαστικό φορολογικό συντελεστή 12,5%. Τι συμβαίνει όταν μια εταιρία έχει πραγματικό φορολογικό συντελεστή χαμηλότερο του 1%, όπως π.χ. στην περίπτωση της Apple, σύμφωνα με την απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής; Προφανώς, ότι βρίσκει τρόπους να μην πληρώνει τους φόρους που οφείλει!

Η μέθοδοι μέσα από τις οποίες συνήθως κάποιες μεγάλες εταιρίες αποφεύγουν τη φορολογία περιγράφονται ως “Double Irish” και “Dutch Sandwich”. Ο συνδυασμός και των δύο μεθόδων λειτουργεί σύντομα ως εξής:

Δημιουργούνται τέσσερις εταιρίες, δύο ιρλανδικές, μια ολλανδική και μια υπεράκτια που έχει έδρα σε κάποιο «φορολογικό παράδεισο». Στην πρώτη ιρλανδική εταιρία παραχωρούνται τα πνευματικά δικαιώματα επί των αγαθών που πωλούνται στους καταναλωτές από τη δεύτερη ιρλανδική εταιρία. Μέσω της ολλανδικής εταιρίας, η δεύτερη ιρλανδική μεταφέρει τα κέρδη της στην πρώτη ιρλανδική εταιρία, στην οποία «οφείλει» πνευματικά δικαιώματα. Με βάση την ιρλανδική νομοθεσία, η πρώτη αυτή ιρλανδική εταιρία μπορεί στη συνέχεια να μεταφέρει τα κέρδη αφορολόγητα στην υπεράκτια εταιρεία, όπου παραμένουν αφορολόγητα. Ένα παρόμοιο σχήμα χρησιμοποιείται και για τα κέρδη από τις εξαγωγές εκτός ΕΕ που πραγματοποιεί η δεύτερη ιρλανδική εταιρία.

Η μέθοδος αυτή φοροαποφυγής δεν φαίνεται να αποτελεί «προνόμιο» μιας μόνης πολυεθνικής εταιρίας. Υπάρχει τεράστια σειρά άρθρων στον διεθνή οικονομικό Τύπο, που «ενοχοποιεί» για παρόμοιες πρακτικές πολυεθνικές εταιρίες όπως οι

Abbott Laboratories, Adobe Systems, Eli Lilly and Company, Facebook, Forest Laboratories, General Electric, Google, IBM, Johnson & Johnson, Microsoft, Oracle Corp., Pfizer Inc., Starbucks, Yahoo!, κ.ά.

Είναι χαρακτηριστικό για παράδειγμα το άρθρο του Jasse Drucker στο Bloomberg στις 21/10/2010, όπου αναφέρεται: «Η Google Inc. μειώνει τους φόρους της κατά 3,1 δις δολάρια τα τελευταία τρία χρόνια, χρησιμοποιώντας μια τεχνική που μεταφέρει τα κέρδη που πραγματοποιεί στο εξωτερικό, στη Βερμούδα, μέσω της Ιρλανδίας και της Ολλανδίας».

Το ερώτημα που ανακύπτει λοιπόν είναι το ακόλουθο: Συνιστά η απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για επιβολή προστίμου 13 δις ευρώ στην Apple μια τομή; Πρόκειται δηλαδή για μια *αλλαγή πολιτικής*, στην κατεύθυνση του να ελεγχθούν, για πρώτη ουσιαστικά φορά, οι πρακτικές φοροαποφυγής δισεκατομμυρίων από συγκεκριμένες πολυεθνικές εταιρίες; Ή μήπως πρόκειται για μια *αποσπασματική ενέργεια χωρίς συνέχεια*, η οποία μάλιστα θα ανακληθεί εν μέρει ή εξ ολοκλήρου ως προς τα αποτελέσματά της; Όπως ήδη αναφέραμε, το μέτωπο που ωθεί προς τη δεύτερη λύση έχει ήδη διαμορφωθεί.

3. Ποιος «πληρώνει το μάρμαρο;»

Τα δεκάδες δισεκατομμύρια ευρώ που κάθε χρόνο «γλυτώνουν» από τη φορολογία συγκεκριμένες πολυεθνικές εταιρίες, σημαίνουν λιγότερα και χειρότερα δημόσια σχολεία, λιγότερα και χειρότερα δημόσια νοσοκομεία. Σημαίνουν ακόμα δισεκατομμύρια περισσότερους φόρους για μισθωτούς, συνταξιούχους, επαγγελματίες, καταναλωτές.

Όπως σημείωνε ο Ιρλανδός βουλευτής (και πρώην ευρωβουλευτής) Paul Murphy στις 31/8/2016: «Είναι αηδιαστικό για εκατομμύρια ανθρώπους το να ξοδεύεται δημόσιο χρήμα ώστε να μπορέσει η Apple να γίνει πλουσιότερη, ενώ δύο χιλιάδες παιδιά βρίσκονται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης σε καταλύματα αστέγων».

Και ο ίδιος συνεχίζει, ασκώντας κριτική στο επιχείρημα ότι κάθε διευκόλυνση στις πολυεθνικές είναι θεμιτή, διότι διαφορετικά απειλούνται οι θέσεις εργασίας: «Πρέπει να απορρίψουμε την κινδυνολογία που έχει σχεδιαστεί για να διασφαλίσει ότι οι πολυεθνικές θα συνεχίσουν να είναι σε θέση να μην πληρώνουν κανένα φόρο, αλλά και να αμφισβητήσουμε το μοντέλο που επιτρέπει στην κυβέρνηση να

χρησιμοποιήσει αυτές τις απειλές [...] (μοντέλο) μιας βαθιά άνιση κοινωνίας χωρίς σημαντική μεταποιητική βάση που εξαρτάται από τις ιδιοτροπίες των μεγάλων εταιριών».

Πίσω από την υπόθεση της Apple κρύβεται λοιπόν τελικά το ερώτημα «ποια Ευρώπη;» αλλά και «ποια κοινωνία;».

Περισσότερο από έναν αιώνα πριν, ο Ιρλανδός αγωνιστής για την Ανεξαρτησία της χώρας του James Connolly, που εκτελέστηκε από τον βρετανικό στρατό στις 12/5/1916, είχε γράψει: «Οι κυβερνήσεις στην καπιταλιστική κοινωνία δεν είναι παρά επιτροπές των πλουσίων που διαχειρίζονται τις υποθέσεις της καπιταλιστικής τάξης». Θα συνεχίσουν τα πράγματα να είναι έτσι;